Број 249 У Новом Саду у суботу 13 (26.) новембра 1910 Година XLV

»Застава« излази сваки дан двапут, а недељом једном и данима иза недеље и свеца једаред.

Цена је за Угарску над се јутарњи и вечерњи лист заједно шаље за један месец 2 круне 70 пот. а за три месеца 8 круна.

Поједини јутарњи бројеви стају 2 потуре.

ЗАСТАВА

За оглашења плаћа се 12 пот. од сваке врсте ситних слова.

Уредништво »Заставе« је у кући г: Ј. Чавића Администрација »Заставе« налази се у кући где је Милетићева штампарија у главној ул. бр. 22

Поједини јутарњи бројеви стају 2 потуре.

ЛИСТ СРПСКЕ НАРОДНЕ РАДИКАЛНЕ СТРАНКЕ. (Јутарњи лист.) ИЗДАЊЕ „РАДА“ ДЕОНИЧАРСКОГ ДРУШТВА У РУМИ

Борба против Куенове владе.

Угарски сабор ради. Иако се нова саборска већина назива странком народног рада, она није ништа урадила за народ. Целе јесени састојао се њен рад у одобравању грдних трошкова за војску. Одобрено је осим редовних преко 240 милиона ванредних трошкова, јер нас је толико стала анексија Босне и Херцеговине. Док је владина странка у делегацијама овако вредно радили против народних интереса, дотле је угарски сабор мировао. Пошто су делегације свршиле свој посао и одобриле све, што се тражило за војску, састао се сабор и отпочео је рад. Узет је у претрес законски предлог о парничком раду. Тај је законски предлог врло важан. Услед заузимања опозиције унесене су у њ неке важне допуне и измене, којима је сврха, да се заштите поједини друштвени сталежи од неправде. Нарочито је важна она измена, по којој ће трговац моћи тужити у своме месту само онда, ако докаже, да је тужени од њега робу наручио и примио. Иначе мора тужати тамо, где тужени стално станује. Због овог дошло је до великог замршаја, па је министар правде Секељ већ претио и својом оставком. Било је окршаја у сабору и око тога: да ли да суд испитује туженог, које је вере? Јевреји посланици тражили су, да се то одсада не испитује. С њима је држао и министар правде, али је сабор тек са три гласа већине решио, да се одсада тужени не испитује: које је вере. Само се по себи разуме, да су одбијени сви предлози, којима је била сврха, да се од немађара примају поднесци на њиховом матерњем језику и да их суд даде превести на мађарски. Није примљен ни предлог, да се за судије у немађарским крајевима постављају само они, који знају немађарске језике. Од Срба посланика владине странке ниједан није устао, да потпомогне ове предлоге. Та где би се они замерили влади?!

Но после овог чаркања у сабору око новог парничког реда долази права борба против владе грофа Куена. Иако је Куенова влада имала доста времена, није хтела да се предрачун за 1911. годину узме у расправу још јесенас. Сабор није сазиван да ради, а сада је време кратко, да се и ове године претресе и усвоји предрачун. Зато влада предлаже, да јој се дозволи индемнитет на 4 месеца, а то значи, да може трошити државне приходе за та 4 месеца на основу предрачуна, који је важио за 1909. годину. И ове године влада чини расходе на основу предрачуна за 1909. годину, јер сабор није још усвојио предрачун за 1910. годину. Тако Куенова влада изиграва право угарског сабора. Опозицији у угарском сабору догрдила је већ самовоља Куенове владе. Куенова странка лажног народног рада спрема се опет, да за војску изгласа грдне трошкове. Бечки војнички кругови траже нових **320 милиона круна за оружање сухоземне и поморске војске.** Куен жели, да делегације већ у јануару одобре тај нови терет. Да би то лакше ишло, неће се бирати нове делегације. Чим би делегације изгласале те трошкове онда би поднео сабору предлог, да се од сада узима сваке године за 22.000 регрута више него досада. У томе се, ето, састоји Куенов народни рад. Све за војску, а за народ ама баш ништа неће да учини. Народима се само намећу нови и нови терети, а већ и досадањи су толики, да се не могу сносити. Због сиромаштва сели се сваке године све више и више у Америку и друге државе. Овако богата земља не може да исхрани своје грађане. Стотине се милиона троше на војску. Поред тога влада се не брине, да грађани имају зараде. Затвара се граница, услед чега је скупоћа постала већ неиздржљива. Да би се овака несрећна политика могла и даље водити, влада и не мисли, да уведе опће, једнако и тајно бирачко право са гласањем по општинама.

Доиста се овако не може даље. Стога је опозиција у угарском сабору одлучила, да поведе одлучну борбу против Куенове владе. У тој борби предњачи Јустова независњачка странка. Иако опозиција не признаје, да ће се послужити опструкцијом (онемогућењем саборског рада), ипак се из целог држања опозиције види, да је опструкција на прагу. Битка ће отпочети код расправе за индемнитет (привремени предрачун) и продужиће се код законског предлога о давању повластице заједничкој банци. Опозиција хоће да сруши ову владу или да је примора, да пре свега поднесе сабору законски предлог о опћем, једнаком и тајном бирачком праву. Нека се најпре народу даду права, па онда нека народном вољом изабрани сабор решава о ономе, што траже војнички кругови. Хоће ли Куева влада моћи да издржи ову борбу, видећемо. Свакако њен положај није ружичаст. Досада се свака опструкција свршавала падом владе, па није искључено, да ће опструкција одувати и Куенову владу. А нова ће влада морати брзо увести опће једнако и тајно бирачко право и економску независност, јер се иначе неће моћи одржати. Питање опћег бирачког права долази дакле на дневни ред, а угарска ће опозиција само тако успети потпуно, ако се немађарским народностима изађе на сусрет. Из прошлости се могла уверити, да ће само онда бити јака према Бечу, кад су и немађарске народности с њом.

Положај у Хрватској и Славонији.

Као што је познато, хрватско славонски је сабор одгођен, да би бан Томашић могао преговарати са странкама, нарочито са хрватско-српском коалицијом ради састава саборске већине. После распуста сабора међутим бан није отпочео преговоре, него је отпутовао на Приморје, да се „разоноди“.

Томашићева влада има дозволу од сабора, да без одобрена прорачуна рукује државним приходима и подмирује државне потребе, али та дозвола гласи само до краја овога месеца по новом календару. Ако сабор до краја овог месеца не расправи и одобри државни прорачун или ако сабор дотле не продужи ону дозволу, онда у Хрватској и Славонији од 1. децембра наступа ванзаконито стање, екс лекс. Како је сабор одгођен, а преговори се не воде, то нема изгледа, да ће се ускоро сабор састати, те ће 1. децембра у Хрватској и Славонији свакако наступити екс лекс.

Бан се срди на коалицију, што му неће да приступи и напусти оне своје чланове, које он неће да прими. Коалиција се срди, што бан неће да прими сву, онаку каква је. И сад коалиција криви бана а бан коалицију за све, па и за то, што ће у Хрватској и Славонији наступети екс-лекс. Коалиција каже, да је бан Томашић зато отишао на Приморје, да тражи разоноде, да би избегао преговоре с њоме и он је крив, што ће сада наступети екс-лекс. „Народне Новине“ пак кажу, да је бан Томашић, пре но што је отпутовао, поручио коалицији, да ће одмах сазвати сабор, ако се коалиција обвеже, да ће пре свега изабрати делегате за будимпештански сабор и изгласати влади дозволу да до краја ове године може без прорачуна прикупљати државне приходе и чинити издатке у оквиру старог прорачуна. Коалиција је ту понуду банову одбила и сада бан и околина му криве коалицију, што ће наступети екс лекс.

Вероватно је, да се бан Томашић уклонио испред преговора са коалицијом, јер он неће ни да преговара с коалицијом, док она не напусти своје чланове, које он бан, неће да прими. А разумљиво је, зашто је коалиција одбила ову понуду банову. Та у питању су пештанске штипендије! Бан пре свега тражи, да се бирају делегати за будимпештански сабор. Са својим присталицама и са вирилистама, а уз то потпомогнут још сељачком странком бан може изабрати за делегате само своје људе и онда одопе пештанске штипендије, као да није ни било. То би за оне сиромахе у коалицији, који се сад научили на изобиље, био удар ужасан. Па како онда да пристану на то?! Боље и екс-лекс, него губитак пештанских шпипендија.

Као што се види, и бан и коалиција остали су — стари. А народ? Ваљада ће боље отворити очи — на новим изборима.

Турско бугарски трговински уговор.

Из Софије јављају, да су отишли за Цариград бугарски изасланици, који ће преговарати о новом турско бугарском трговачком уговору. Преговори ће отпочети још ове године. Турска стоји на становишту увозне царине од 11 постотака. Бугарска би постотак да снизи. Осим тога да се на извесне продукте одобри нарочита царина. Но прво ће се расправити продужење данашњег уговора који истиче септембра 1911.

Српска народна скупштина и смрт Толстојева.

Пре дневнога реда у данашњој седници народне скупштине у Београду узео је реч председник Николић и оцртао дубоку жалост српског народа због смрти Толстојеве. Сви посланици устали су и одали почаст великом покојнику са речима: Вечна му памјат. Затим је скупштина опуномоћила председника, да изриче породици грофа Лава Толстоја у име српске народне скупштине најсрдачније саучешће.

Критско питање и Турска.

Закључак критске скупштине, која је отворена у име грчког краља, да се затражи од великих сила, да се Крит присаједини Грчкој, изазвао је у Турској читаву буру.

Турска је влада решила, да против тога најодлучније протестује и да затражи од сила, да се критско питање једном већ коначно реши. Турска је влада извештена, да су конзули страних сила на Криту саветовали муслиманским посланицима, да присуствују отварању критског сабора, и да се не осврћу на закључак овога, већ само конзулима да предаду протест против тога, јер силе заштитнице Крита и тако ће сматрати ништавним закључак критске скупштине, да се Крит припоји Грчкој. Турска се влада нада, да ће силе заштитнице Крита и њој сличну изјаву дати и држи, да ће још једном силе изрећи, да на Криту примају суверенство султаново. Турска ће сутра предати силама своју ноту у том погледу.

Још јављају из Цариграда, како је Турска спремна да одмах објави рат Грчкој, ако она ма у којој форми одобри изазивање Крићана.

Побуна у Бразилији.

Из Рио де Жанејра новије вести о побуни марине јављају ово: Момчадија на убојним бродовима побунила се, што је доплатак врло мали, а телесне казне врло уобичајене. Траже дакле већу плату и да се телесне казне укину. Оба побуњена рат на брода попретила су, да ће бомбардовати варош и испалили су неколико метака на варош. Да ли је побуњена момчадија сама похватала и везала своје официре, или их и поубијала, о томе нема сигурних извештаја. По једнима само их је похватала, по другима и поубијала Бразилијански сабор је на окупу и ради на томе, да умири побуњену флоту. Изаслао је комисију, која има да испита тегобе матрова. Бразилијанска влада се нада, да ће јој поћи за руком да мирним путем придобије побуњенике на предају. — Најновија вест вели, да су побуњеници понудили измирење, и сенат једногласно закључио већ помиловање свију побуњеника.

Револуција у Мексици.

По најновијим вестима, које су стигле у Лондон, у републици Мексици престала је револуција и настао мир. Само се још није предала једна усталачка чета, која броји око 200 устапа. Војска је запленила велику количину праскаве материје, која је донесена из Удружених Америчких Држава, под именом материјал за рудокопе.

Поплаве у Ст. Србији и Маћедонији.

Како из Скопља јављају, реке скадарскога краја силно су се излиле, да је поплава уништила читавих осамнаест села. Број људских жртава је доста велик, а материјална штета огромна. Поплављени су чак и некоји делови вароши Скадра.

Народна села.

Одбор за приређивање поучних и забавних народних села у Новом Саду, решио је, да прво овогодишње село приреди **у другу недељу на Ваведеније 21. новембра (4. децембра).** Село у вароши биће, као и прошле године, у великој дворани хотела Речеји (пређе Мајера). Исти дан приредиће одбор село и у српским вероисповедним школама на Клиси, Малом Јарку и Пејићеви салаши. Усрдно поздрављамо ове наше старе знанце и уверени смо, да ће наша Србадија листом похитати на села, која су јој пређашњих година толико омилела. Програм првих села објавићемо ових дана.

Колера у Новом Саду.

Јуче је у овдашњој болници умро надничар Исак Јовановић од колере. Пре два дана се разболео, те је одмах пренет у болницу, где је и умро. Жена му и троје деце такође су у болници под лечничким надзором. Утврђено је, да је Јовановић добио колеру од дунавске воде.

Друго су Бугари, а друго Маћедонци.

У скопљанском српском листу читамо: Освештана иначе истина, да Маћедонци нису Бугари, позната је свакоме, ко год иоле познаје Маћедонце и Бугаре. Али то сада већ увиђају и они у Софији, те ево како о томе пише софијски бугарски лист „Балканска Трибуна“ у свом 25. бр. од 6. новембра о. г.: Данашњи министри у Бугарској и нису Бугари, него којекакви: бесарабци, цинцари и Маћедонци, који и не могу да саосећају за бугарске поданике“. Мислимо, да је ово признање сасвим јасно и да није потребно никакво даље разјашњење.

Демонстрације петроградских ђака

Најновије вести из Петрограда јављају, да је на невском проспекту дошло и опет до крвавог судара између петроградских универзитетских ђака и војске и полиције. Једно одељење пешачке регименте и козачке сатније јуришало је на ђаке и мушког и женског пола, који су се искупили били на невском проспекту. Један ђак носио је црну заставу са натписом: Доле са смртном казном! Друга једна застава носила је наслов: Не можемо ћутати! На више места полиција је ударала голим оружјем. Ђаци и грађанство појало је у спомен Толстоју: Вечнаја памјат и погребне песме. Више ђака је рањено, а доста упшено.

Бојкот бугарске робе.

Бугарски лист „Рјеч“ доноси вест из Солуна, да се младотурци спремају да отпочну бојкот против бугарске робе. Ово хоће да чине због тога, што се бугарске комитске чете у све већој мери појављују из Бугарске и Маћедоније.

Толстојева оставина.

Из Петрограда јављају, да су прегледали Толстојеву оставину, која је врло богата. Има један роман у три свеске, чији је предмет из доба цара Николе I. Даље има једна драма у пет чинова и једна новела под натписом „После бала“. Најзад Толстојев дневник. Тај дневник је — као што се говори и узрок бегству Толстоја из Јаснаја Пољане. Толстој је тај дневник пре два месеца био предао Черткову, да га Чертков шгампа после Толстојеве смрти, а приход да даде на добротворне установе. „Ови поседници“, рекао је Толстој циљајући на своју породицу, „имају и онако доста“. Кад је жена Толстојева сазнала за то, жестоко је напала Толстоја и отада није више било мира у кући. Толстој је био побегао својој кћери Татијани, али није имао мира ни ту, те се после неколико дана врати у Јаснаја Пољану, а Чертков му врати дневник. После неколико дана је Толстој побегао од куће. Толстој је у тестаменту све своје имање завештао својој породици, осим Јаснаја Пољане. Шта ће с том бити, још се не зна.

Бугари против мухаџира.

Из Скопља јављају, да су Бугари у Маћедонији јако нерасположени према босанским и херцеговачким муслиманским досељеницима и то своје незадовољство и не крију. Бугарске комитске чете узеле су у свој програм и уништавање мухаџира. У струмичкој области једна бугарска чета заробила је осам мухаџира и одвела их собом. Још се ништа не зна каква их је судба постигла.

Изгорело Толстојево забавиште.

Поред Јаснаја Пољане, како из Москве јављају, у среду о поноћи изгорело је дечје склониште и забавиште, које је Толстој подигао. На месту склоништа била је и школа, поност Толстоја, јер се ту деца учила из књига, које је књиге Толстој саставио. Лако је могуће, да је ватра случајно или хотимице потекла од поклоника, који гомилама иду на гроб Толстојев.

Одговорни уредник:
Константин Брадваровић.

Трговина.

Будимпешта, 12. новембра 1910. г.
(Брзојавни извештај).

Готова роба.

Раж прве каквоће 15 к. 25 п. до 15 к. 35 п.
Раж средње каквоће 15 к. — п. до
Јечам за храну 14 к. — п. до 14 к. 50 пот.
Јечам за кување пива 13 к. 50 п. до 13 к. 90 п.
Зоб прве каквоће 16 к. 70 п. до 17 к. 10 п.
Зоб средње каквоће 16 к 30 п. до 16 к. 60 п.
Кукуруз домаћи 13 к. 40 п. до 13 к. 50 п.

Термини.

Жито за октобар 20 к. 20 п. до 20 к. 22 п.
Раж за октобар 1910. — к. — п. до — к. — п.
Кукуруз за мај 1910. 11 11 к. 14 п пот. до 12 у

У НОВООТВОРЕНОЈ СРПСКОЈ ТРГОВИНИ
Душана С. Марковића
„КОД СРЕМЦА“
= Нови Сад — Главна улица =
можете јефтино и добро пазарити штофа, свиле, свилена пуплина, делина, батиста, платна, марама свилених и вунених и све у ову струку спадајуће.
439 6—50

I. СРПСКА ЈОРГАНЏИЈСКА РАДИОНИЦА
ЗОРКЕ МИЛИЋЕВЕ
У НОВОМ САДУ, житна пијаца
израђује јоргане по најмодернијем укусу како за г. г. трговце у месту и на страни тако и за приватне муштерије које поштом разашиљем. Послуга брза и савесна а цена умерена.
971 25—54

ТАЈНО! ЦУРЕЊЕ ПЕЧЕЊЕ
и све болести мјехура лечи сигурно GONOTOL, како доказују признанице. Гонотол се једе, дакле нема шприцања. 3 лончића за 12 круна шаље дневно без даљаг трошка поузећем лекарна „SALVATOR“ RUMA br. 150. Slavonia. 370 38—100

ВАГОНИМА КРОМПИРА
роза, рана, плава и бела
нуди најјефтиније
АЛЕКСАНДАР А. МУДРОК
Митровица (Срем).
1378 7—

ПОТРЕБУЈЕМ
2 ДОБРА СЛАГАЧА
који су вични како у аксиденц тако исто и у компрес, слогу у 3 језика, мађарски, српски и немачки. Кондиција стална — ступити могу одмах.
Штампарија
Ж. Јанковића
1493 4—4 (Вршац).

Објава.
Јављам свима онима, који путују кроз Шајкашку путем од Жабља до Шајкашсентивана, да имам два фијакера и један омнибус, с којима возим уз најумеренije цене.
Ко се придржава начела: „Свој своме“ нека седа на омнибус, „Шајкаш“, јер је то српски омнибус.
С поштовањем
Васа Живанов
1545 2—5 Жабаљ.

Продаја дрва за гориво.
У Доњем Ковиљу поред Дунава имадемо
300 ХВ. врбових дрва
по умереној цени на продају.
За услове се може обратити у Сенту на г. г. Рудића Игнаца и Јаноша или Боку Брановачког у Доњем Ковиљу на месту продаје дрва. 1530 3—5

ПРОДАЈА ПРАВА СРЕМСКА
ПЛАНИНСКА ВИНА
од 50 л. на више, у бурадима, као и у боцама, нови буради имадем стално на стоваришту.
1246 13—28 **Вахтл Имре**
Бачвар
у Новоме Саду, Петефијевој ул. бр. 8. у сопственој кући.

СТОЛАРСКА РАДЊА
Мите Плачковића
у СРЕМ. КАРЛОВЦИ
потребује 4—5 столарских радника. Посао сталан. Плата добра. 1509 3—3

Стакларска радња
Анте Пејића
у Шиклошу (Барања)
потребује за своју стакларску трговину ЈЕДНОГ ПОМОЋНИКА, који може одмах ступити.
1555 2—4

ВИНА ИА ПРОДАЈУ.
СТО ХЕКТОЛИТАРА
овогодишњег вина бела ризлинга из мојих сремских виногради имам на продају
Влада Мацедонић,
1492 3—3 Нови Сад.

Гостионица
издаје се под закуп са инвентаром на врло прометном месту у НОВОМ САДУ на житној пијаци у кући бр. 14. За услове упитати гостионичара
Милана Коплића.
1563 2—2

Српска штампарија дра Светозара Милетића у Новом Саду.